

PROTOCOL

Beschrijving behandeling
verzoeken om onderzoek naar schade

Vastgesteld op 6 februari 2014

AdviesCommissie Schade Grondwater

secretariaat: Leidseveer 2
3511 SB LA Utrecht
tel. (085) 486 2222
e-mail: acsg@bij12.nl
website: <http://www.grondwaterschade.nl/>

Inhoud

pag.

1	Taak en samenstelling ACSG	1
2	Doel en afbakening protocol	2
3	Leeswijzer protocol	3
4	Acceptatiefase: Intern verslag	4
5	Offertefase: Plan van aanpak en offerte	5
5.1	Landbouwschade	5
5.2	Gebouwschade	5
5.3	Schade aan natuur bos en landschap	6
6	Onderzoeksfase: Onderzoeksrapport	8
6.1	Landbouwschade	8
6.2	Gebouwschade	9
6.3	Schade aan natuur, bos en landschap	10
7	Adviesfase: Advies	12

1 Taak en samenstelling ACSG

Artikel 7.19, 1^e lid van de Waterwet biedt iedereen die denkt schade te ondervinden als gevolg van een onttrekking of infiltratie van grondwater waarvoor een watervergunning is afgegeven, de mogelijkheid Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de schade zich voordoet, te verzoeken hiernaar een onderzoek in te stellen. Gedeputeerde Staten van alle 12 provincies hebben besloten deze onderzoeken te laten uitvoeren door de door hen gezamenlijk ingestelde landelijke AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG). De ACSG verwerkt haar onderzoeksresultaten in een advies dat ze toezendt aan partijen. In dit advies deelt de commissie mee of ze van oordeel is of er sprake is van een causaal verband tussen de schade en de grondwateronttrekking of -infiltratie. Indien de commissie een dergelijk causaal verband aanwezig acht, adviseert ze tevens over de hoogte van de schadevergoeding. In incidentele gevallen kan de commissie adviseren dat het onroerend goed waar de schade optreedt, in eigendom wordt overgenomen door de partij die deze schade heeft veroorzaakt.

De commissie bestaat uit een voorzitter en vier leden, die deskundig zijn op een bepaald gebied. BIJ12 verzorgt het secretariaat van de commissie.

2 Doel en afbakening protocol

Het voorliggend protocol beschrijft de werkwijze van de commissie bij de behandeling van verzoeken om onderzoek naar schade. De beschrijving is gericht op de inhoudelijke behandeling; de procedurele behandeling van een verzoek om onderzoek staat beschreven in de artikelen 8, 9 en 10 van het [Instellingsbesluit AdviesCommissie Schade Grondwater](#). De verzoeken om onderzoek naar schade door het onttrekken of infiltreren van grondwater betreffen overwegend landbouwschade, schade aan bebouwing of infrastructuur en schade aan bos, natuur en landschap.

3 Leeswijzer protocol

De ACSG onderscheidt bij de behandeling van de verzoeken om onderzoek vier fasen: Acceptatiefase, Offertefase, Onderzoeksfase en Adviesfase. Het product van de fasen is achtereenvolgens: Intern verslag, Plan van aanpak en offerte, Onderzoeksrapport en Advies. Voor wat betreft de uitwerking van de fasen kunnen ten aanzien van de Offertefase en de Onderzoeksfase voorts de drie genoemde schadesoorten onderscheiden worden: landbouwschade, schade aan bebouwing of infrastructuur en schade aan bos, natuur en landschap. De uitwerking van de Acceptatiefase is voor de alle schadesoorten gelijk en is beschreven in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 beschrijft de offertefase en hoofdstuk 6 de onderzoeksfase voor steeds achtereenvolgens landbouwschade, schade aan bebouwing of infrastructuur en schade aan bos, natuur en landschap. In hoofdstuk 7 is de adviesfase beschreven.

Er is voor gekozen de paragrafen die in gaan op landbouwschade, gebouwschade en schade aan natuur en landschap afzonderlijk leesbaar te formuleren. Omdat deze paragrafen op een aantal punten overeenkomen, leidt dit tot enkele herhalingen van de tekst.

De opbouw van dit protocol is geschematiseerd in figuur 1.

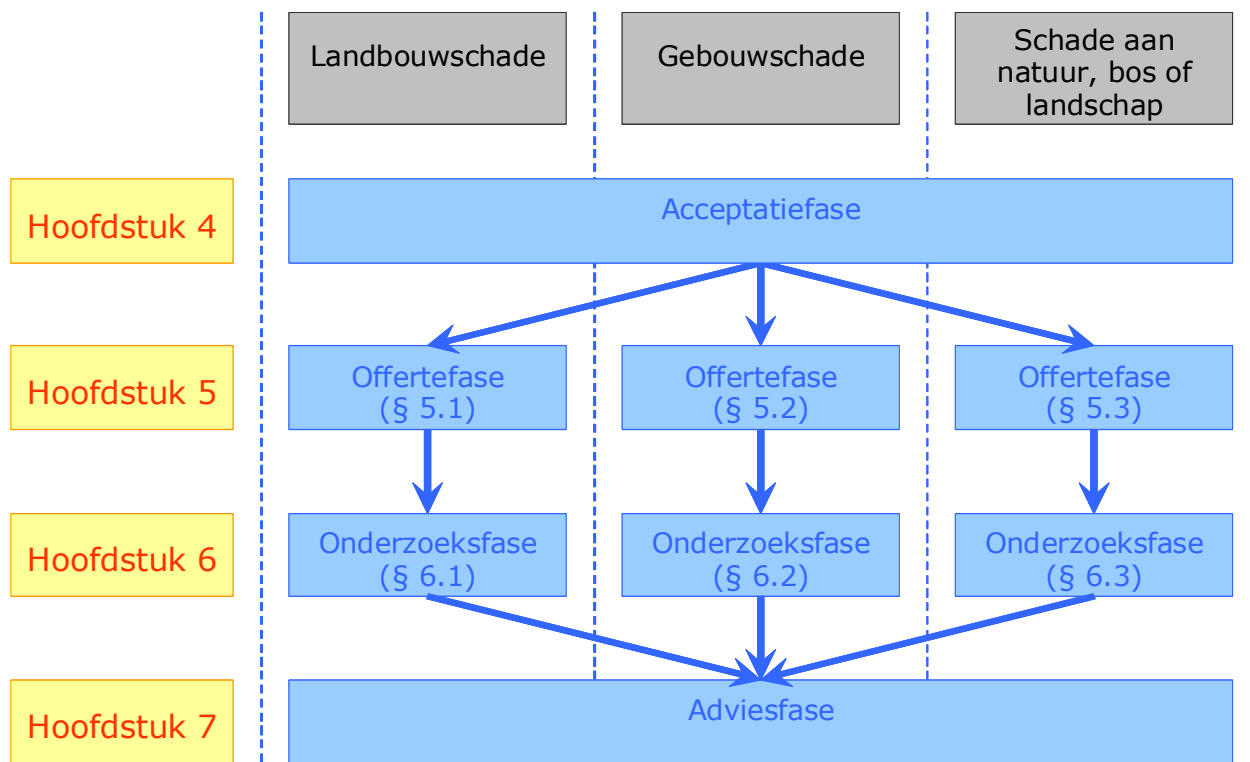

Fig. 1. Opbouw van het protocol voor de afhandeling van verzoeken door de ACSG

4 Acceptatiefase: Intern verslag

4.1.1 Verzoek om onderzoek

Het verzoek om onderzoek dient door belanghebbende bij Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie te worden ingediend. Gedeputeerde Staten stellen het verzoek om onderzoek in handen van de commissie.

4.1.2 Is verzoek om onderzoek duidelijk?

In het verzoek om onderzoek dient belanghebbende aan te geven van welke grondwateronttrekking of -infiltratie hij naar zijn vermoeden schade ondervindt, op welke onroerende zaak de schade betrekking heeft, alsmede de aard van de schade. Indien het verzoek om onderzoek niet duidelijk is, wordt schriftelijk de ontbrekende informatie opgevraagd.

4.1.3 Is verzoek om onderzoek ontvankelijk?

In bepaalde gevallen kan de commissie het verzoek om onderzoek niet ontvankelijk verklaren. Dit kan het geval zijn: als de benodigde informatie, zoals genoemd onder 4.1.2, niet wordt verstrekt; als eventuele schade nog moet optreden; als de oorzaak van de schade een andere is dan grondwateronttrekking. In dat geval wordt de procedure vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

4.1.4 Wat is aard van de schade?

De aard van de schade is bepalend voor het onderzoek dat door de commissie wordt uitgevoerd. In hoofdzaak heeft de commissie te maken met schade in de landbouw (opbrengst, veedrenking, beregening), schade aan bos, natuur en landschap (opbrengst, vegetatie, droogvallen sloten) en schade aan gebouwen en infrastructuur (verzakking, scheuren, scheefstand).

5 Offertefase: Plan van aanpak en offerte

5.1 Landbouwschade

5.1.1 Is invloed grondwateronttrekking of -infiltratie (voldoende) bekend?

De invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie op de grondwaterstand is vaak wel bekend. Toch kan het zijn dat de resultaten van dien aard zijn dat er behoefte bestaat de resultaten te toetsen aan gemeten grondwaterstanden dan wel met een andere methodiek te verifiëren. In dat geval wordt (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland.

5.1.2 Is wijziging grondwaterstand minder dan 5 cm?

Bij een verlaging of verhoging van de grondwaterstand van geringe omvang is het causale verband tussen grondwateronttrekking en schade veelal niet aantoonbaar. Om deze reden hanteert de commissie voor landbouwgronden als grens van het invloedsgebied de lijn van 5 cm verandering. In het geval dat de verandering van de grondwaterstand < 5 cm is, wordt de procedure vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

5.1.3 Is bodemkundig-waterhuishoudkundig (voldoende) bekend?

Het bodemtype en de grondwaterstand zijn vaak wel bekend. De beschikbare informatie kan evenwel verouderd, dan wel te globaal zijn. In dat geval wordt (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek gepland.

5.1.4 Heeft de grondwaterstand relatie met groei?

Indien op basis van beschikbare gegevens duidelijk is dat de grondwaterstand in de situatie zonder grondwateronttrekking voor de groei niet van belang is, kan geen schade door de grondwateronttrekking worden geleden. In dat geval wordt de procedure vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

Bij een geplande infiltratie of beëindiging van een grondwateronttrekking kan sprake zijn van het ontstaan van een afhankelijkheid van gewasgroei en grondwaterstand. Als dat niet het geval is, wordt de procedure vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

5.2 Gebouwschade

5.2.1 Is invloed grondwateronttrekking of -infiltratie (voldoende) bekend?

De invloed van de grondwateronttrekking op de grondwaterstand is vaak wel bekend. Toch kan het zijn dat de resultaten van dien aard zijn dat er behoefte bestaat de resultaten te toetsen aan gemeten grondwaterstanden dan wel met een andere methodiek te verifiëren. In dat geval wordt (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland.

5.2.2 Is de wijziging van de stijghoogte minder dan 5 cm?

Indien de stijghoogte van het grondwater door de grondwateronttrekking minder dan 5 cm is gewijzigd, is de relatie met de zakking van een gebouw niet aantoonbaar. In dat geval kan geen schade door de grondwateronttrekking, de beëindiging of vermindering ervan of door -infiltratie worden aangetoond. De procedure wordt vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

5.2.3 Is ondergrond (voldoende) bekend?

De ondergrond is vaak wel bekend (geotechnische kaarten, archieven gemeentelijke afdelingen Bouw- en Woningtoezicht). De beschikbare informatie kan evenwel onvoldoende zijn. In dat geval wordt (aanvullend) grondonderzoek gepland.

5.2.4 Zijn er samendrukbare lagen aanwezig?

Zand is nauwelijks samendrukbaar. Dit in tegenstelling tot klei en veen. Indien de ondergrond uit zand bestaat, is de kans op zakking van een gebouw miniem tot niet aanwezig. In dat geval is schade door de grondwateronttrekking, de beëindiging of vermindering ervan of door -infiltratie niet aantoonbaar. De procedure wordt vervolgd zoals vermeld onder hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

5.2.5 Is aard van de schade (voldoende) bekend?

In het verzoek om onderzoek wordt informatie aangedragen over aard en omvang van de schade. Een oriëntatie ter plaatse is echter noodzakelijk. De beschikbare informatie kan onvoldoende zijn. In dat geval wordt (aanvullend) bouwkundig onderzoek gepland.

5.2.6 Kan op basis van bouwkundige beoordeling claim worden afgewezen?

Door gebruik van verschillende materialen en inwerking van temperatuurverschillen kunnen scheurtjes ontstaan. Deze scheurtjes zijn dan niet een gevolg van de grondwateronttrekking de beëindiging of vermindering ervan of van -infiltratie. Ook kan sprake zijn van bouwkundige gebreken. In die gevallen wordt de procedure vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

5.3 Schade aan natuur bos en landschap

5.3.1 Is de invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie (voldoende) bekend?

De invloed van de grondwateronttrekking, de beëindiging of vermindering ervan of van -infiltratie op de grondwaterstand is vaak wel bekend. Toch kan het zijn dat de resultaten van dien aard zijn dat er behoefte bestaat de resultaten te toetsen aan gemeten grondwaterstanden dan wel met een andere methodiek te verifiëren. In dat geval wordt (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland.

5.3.2 Is de wijziging van de grondwaterstand minder dan 5 cm (korte vegetatie, open water) of minder dan 10 cm (bos)?

Bij een wijziging van de grondwaterstand van geringe omvang is het causale verband tussen grondwateronttrekking, de beëindiging of vermindering ervan of van -infiltratie enerzijds en schade anderzijds veelal niet aantoonbaar. Om deze reden hanteert de commissie voor vegetatie en open water als grens van het invloedsgebied de lijn van 5 cm verandering. Voor bos wordt als grens gehanteerd de lijn van 10 cm verandering. Dit vanwege de minder grote gevoeligheid van bos voor geringe wijziging van de grondwaterstand. In het geval dat de grondwaterstandsverandering < 5 cm resp. < 10 cm is, wordt de procedure vervolgd zoals vermeld onder hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

5.3.3 Zijn gegevens groeifactoren (voldoende) bekend?

Het bodemtype en de grondwaterstand zijn vaak wel bekend. De beschikbare informatie kan evenwel verouderd, dan wel te globaal zijn. Gegevens over voedingstoestand, zuurgraad en vochthoudend vermogen ontbreken vaak. In dat geval wordt (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek gepland.

5.3.4 Heeft grondwaterstand in situatie zonder grondwateronttrekking relatie met groei vegetatie?

Indien op basis van beschikbare gegevens duidelijk is dat de grondwaterstand in de situatie zonder grondwateronttrekking voor de groei niet van belang is, kan geen schade door de grondwateronttrekking worden geleden. In dat geval wordt de procedure vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

Bij een geplande infiltratie of beëindiging van een grondwateronttrekking kan sprake zijn van het ontstaan van een afhankelijkheid van vegetatie en grondwaterstand. Als dat niet het geval is, wordt de procedure vervolgd zoals vermeld in hoofdstuk 7 Adviesfase: Advies.

6 Onderzoeksfase: Onderzoeksrapport

6.1 Landbouwschade

6.1.1 *Is (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland?*

De invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie op de grondwaterstand is vaak wel bekend. Toch kan het zijn dat de resultaten van dien aard zijn dat er behoefte bestaat de resultaten te toetsen aan gemeten grondwaterstanden dan wel met een andere methodiek te verifiëren. In dat geval is (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland. Het uit te voeren (aanvullend) geohydrologisch onderzoek kan onder andere bestaan uit het uitvoeren van een modelberekening, tijdreeksanalyse of een kartering. Overigens kunnen deze methodieken ook gebruik worden als de invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie niet bekend is.

6.1.2 *Is (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek gepland?*

Het bodemtype en de grondwaterstand zijn vaak wel bekend. De beschikbare informatie kan evenwel verouderd, dan wel te globaal zijn. In dat geval is (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek gepland. Het uit te voeren (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek kan bestaan uit een kartering in het veld, dan wel uit een interpretatie van de bodem- / Gt kaart.

6.1.3 *Spelen nog andere invloeden een rol?*

Naast de invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie spelen vaak nog andere invloeden een rol, zoals: grondwateronttrekking of -infiltratie door de industrie en door de land- en tuinbouw, waterbeheersingswerken, bebouwing, ten behoeve van koude-warmte-opslag of bebossing. Deze invloeden zijn vaak niet bekend. Voor zover aan de orde, kunnen deze invloeden gekwantificeerd worden door het uitvoeren van een modelberekening, tijdreeksanalyse of kartering.

6.1.4 *Spelen nog andere uitgangspunten een rol?*

Bij de berekening van de schade spelen vaak nog vele andere uitgangspunten een rol. Deze kunnen juridisch, doch ook praktisch van aard zijn. Van juridische aard zijn bijvoorbeeld: verrekening van voor- en nadeel, waardering van voordeel, renteberekening en verjaring. Van praktische aard zijn bijvoorbeeld: grens invloedsgebied, aard grondgebruik, correctie oppervlakte. De juridische uitgangspunten zoals die zijn verwoord in het rapport [Schadevergoeding op grond van artikel 35 Grondwaterwet](#), september 2000 van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG), de voorganger van de ACSG, zijn in grote lijnen nog steeds toepasbaar. Dit rapport zal nog worden herzien. De praktische uitgangspunten staan verwoord in de onderzoeksrapporten van de commissie.

6.1.5 *Vaststelling omvang schade*

Op basis van de onderzoeksresultaten en met gebruikmaking van schadeprogramma's (Bodwat, TCGB-tabel, Growin) en gegevens (grondgebruik, normbedragen) wordt de landbouwschade (opbrengstderving, veedrenking, beregening) berekend.

6.1.6 *Is schade hydrologisch te compenseren?*

Ondervanging van schade heeft de voorkeur boven het vergoeden ervan. Ondervanging heeft betrekking op het voorkomen van toekomstige schade: geleden schade kan alleen maar vergoed worden. Het aanvoeren van water kan een mogelijke compenserende maatregel zijn.

6.2 Gebouwschade

6.2.1 *Is (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland?*

De invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie op de grondwaterstand is vaak wel bekend. Toch kan het zijn dat de resultaten van dien aard zijn dat er behoefte bestaat de resultaten te toetsen aan gemeten grondwaterstanden dan wel met een andere methodiek te verifiëren. In dat geval is (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland. Het uit te voeren (aanvullend) geohydrologisch onderzoek kan onder andere bestaan uit een modelberekening of een tijdreeksanalyse. Overigens kunnen deze methodieken ook gebruikt worden als de invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie niet bekend is.

6.2.2 *Is (aanvullend) grondonderzoek gepland?*

De opbouw van de ondergrond is vaak wel bekend (geotechnische kaarten, archieven gemeentelijke afdelingen Bouw- en Woningtoezicht). De beschikbare informatie kan evenwel onvoldoende zijn. In dat geval is (aanvullend) grondonderzoek gepland. Inzicht in de ondergrond kan worden verkregen door het uitvoeren van (hand)sonderingen en/of (hand)boringen.

6.2.3 *Is (aanvullend) bouwkundig onderzoek gepland?*

In het verzoek om onderzoek wordt informatie aangedragen over aard en omvang van de schade. Een oriëntatie ter plaatse is echter noodzakelijk. De beschikbare informatie kan onvoldoende zijn. In dat geval is (aanvullend) bouwkundig onderzoek gepland. Het uit te voeren (aanvullend) bouwkundig onderzoek kan bestaan uit een onderzoek naar de bouwkundige staat (bij voorkeur ook voorafgaande aan de [vermindering van de] grondwateronttrekking] of -infiltratie): het uitvoeren van hoogtemetingen, scheurwijdtemetingen en/of lintvoegwaterpassingen, het vastleggen van de aard van de bebouwing, fundering en scheuren.

6.2.4 *Spelen nog andere invloeden een rol?*

Naast de invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie spelen vaak nog andere invloeden een rol, zoals grondwateronttrekking of -infiltratie door de industrie en door de land- en tuinbouw, waterbeheersingswerken, bebouwing, ten behoeve van koude-warmte-opslag of bebossing. Deze invloeden zijn vaak niet bekend. Voor zover aan de orde kunnen deze invloeden gekwantificeerd worden door het uitvoeren van een modelberekening of een tijdreeksanalyse.

6.2.5 *Spelen nog andere uitgangspunten een rol?*

Bij de berekening van de schade spelen vaak nog vele andere uitgangspunten een rol. Deze kunnen juridisch, doch ook praktisch van aard zijn. Van juridische aard zijn bijvoorbeeld: nieuw voor oud, renteberekening en verjaring. Van praktische aard is bijvoorbeeld: grens invloedsgebied. De juridische uitgangspunten zoals die zijn verwoord in het rapport [Schadevergoeding op grond van artikel 35 Grondwaterwet](#), september 2000 van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG), de voorganger van de ACSG, zijn in grote lijnen nog steeds toepasbaar. De praktische uitgangspunten staan verwoord in de onderzoeksrapporten van de commissie.

6.2.6 *Vaststelling aandelen invloeden in zakking*

Van iedere invloed wordt de zakking bepaald. Vervolgens wordt het aandeel hiervan in de totale opgetreden zakking bepaald.

6.2.7 *Vaststelling aandelen invloeden in schade*

Een gebouw kan door zakkingsverschillen spanning ondergaan zonder dat er scheurvorming optreedt. Als deze toelaatbare spanning wordt overschreden, kan een betrekkelijk kleine toename van een zakkingsverschil al tot grote schade leiden. Ter bepaling van het aandeel

van iedere invloed in de opgetreden schade wordt daarom, voor zover dat mogelijk is, naast het aandeel in de zakking ook het verloop van de zakking in de tijd betrokken.

6.2.8 Kan toekomstige schade worden voorkomen?

In de situatie dat na herstel van de opgetreden schade in de toekomst nog schade is te verwachten, kan bekeken worden of deze schade is te voorkomen door het uitvoeren van compenserende maatregelen. Compenserende maatregelen kunnen bijvoorbeeld zijn: het aanbrengen van een hoogwatervoorziening of het aanpassen van de fundering.

6.3 Schade aan natuur, bos en landschap

6.3.1 Is (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland?

De invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie op de grondwaterstand is vaak wel bekend. Toch kan het zijn dat de resultaten van dien aard zijn dat er behoefte bestaat de resultaten te toetsen aan gemeten grondwaterstanden dan wel met een andere methodiek te verifiëren. In dat geval is (aanvullend) geohydrologisch onderzoek gepland. Het uit te voeren (aanvullend) geohydrologisch onderzoek kan onder andere bestaan uit een modelberekening, tijdreeksanalyse of een kartering. Overigens kunnen deze methodieken ook gebruik worden als de invloed van de grondwateronttrekking niet bekend is.

6.3.2 Is (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek gepland?

Het bodemtype en de grondwaterstand zijn vaak wel bekend. De beschikbare informatie kan evenwel verouderd, dan wel te globaal zijn. Gegevens over voedingstoestand, zuurgraad, vochthoudend vermogen ontbreken vaak. In dat geval is (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek gepland. Het uit te voeren (aanvullend) bodemkundig-waterhuishoudkundig onderzoek kan bestaan uit een kartering in het veld, dan wel uit een interpretatie van de bodem- en Gt-kaart.

6.3.3 Spelen nog andere invloeden een rol?

Naast de invloed van de grondwateronttrekking of -infiltratie spelen vaak nog andere invloeden een rol, zoals: grondwateronttrekking of -infiltratie door de industrie en door de land- en tuinbouw, waterbeheersingswerken, bebouwing, ten behoeve van koude-warmte-opslag of bebossing. Deze invloeden zijn vaak niet bekend. Voor zover aan de orde kunnen deze invloeden gekwantificeerd worden door het uitvoeren van een modelberekening, tijdreeksanalyse of kartering.

6.3.4 Spelen nog andere uitgangspunten een rol?

Bij de berekening van de schade spelen vaak nog vele andere uitgangspunten een rol. Deze kunnen juridisch, doch ook praktisch van aard zijn. Van juridische aard zijn bijvoorbeeld: verrekening voor- en nadeel, renteberekening en verjaring. Van praktische aard zijn bijvoorbeeld: grens invloedsgebied, correctie oppervlakte. De juridische uitgangspunten zoals die zijn verwoord in het rapport [Schadevergoeding op grond van artikel 35 Grondwaterwet](#), september 2000 van de Commissie van Deskundigen Grondwaterwet (CDG), de voorganger van de ACSG, zijn in grote lijnen nog steeds toepasbaar. De praktische uitgangspunten staan verwoord in de onderzoeksrapporten van de commissie.

6.3.5 Is compensatie schade mogelijk?

Nadat inzicht is verkregen in de mate van de schade kan bekeken worden of compensatie van de schade mogelijk is. Compensatie kan bijvoorbeeld bestaan uit hydrologisch herstel van de waterhuishouding of uit herinplant van bomen. Het kan zijn dat compensatie maar deels mogelijk is. De kosten van de compenserende maatregel kunnen worden geverifieerd aan de hand van bv. het [normenboek natuur, bos en landschap](#).

6.3.6 Is schade economisch en/of ecologisch?

De schade kan economisch van aard zijn (vermindering inkomsten uit hout, jacht, visserij, recreatie). De schade kan ook ecologisch van aard zijn (vermindering natuur- en/of landschappelijke waarde). De economische schade kan worden berekend op basis van groeitabellen (hout) of uit het verschil in inkomsten (jacht, visserij, recreatie) tussen de situatie zonder en met grondwateronttrekking.

6.3.7 Is de groeiafname van de bomen groter dan $10\% \cdot (\text{ha} \cdot \text{jaar})^{-1}$?

Nee

Een beperkte groeiafname bij bomen leidt niet tot een aantoonbare vermindering van natuur- en/of landschappelijke waarde. Deze grens is arbitrair gesteld op een groeiafname van $10\% \cdot (\text{ha} \cdot \text{jaar})^{-1}$.

Ja

Is de groeiafname van bomen meer dan $10\% \cdot (\text{ha} \cdot \text{jaar})^{-1}$ dan worden de bomen meegenomen in de vaststelling van de ecologische schade, naast die van de korte vegetatie. De ecologische schade kan worden bepaald met de vergoedingsystematiek volgens het [Subsidiestelsel Natuur- en Landschap](#). Voor zover het gaat om verlies van oude solitaire karakteristieke bomen kan de "[Methode Raad](#)" gebruikt worden. Onttrekking aan de Natuurschoonwet (belastingsschade) is ook een vorm van waardering van natuur- en ecologische waarden.

7 Adviesfase: Advies

7.1.1 Concept onderzoeksrapport en/of concept ontwerpadvies ter toetsing in commissie

Het door het secretariaat opgestelde concept onderzoeksrapport en/of concept ontwerpadvies wordt ter toetsing aan de commissie voorgelegd. Na verwerking van eventuele opmerkingen wordt het onderzoeksrapport en/of het ontwerpadvies aan partijen gezonden. In het ontwerpadvies wordt medegedeeld of, en zo ja in welke mate, door de verzoeker om onderzoek schade wordt ondervonden van de grondwateronttrekking of -infiltratie.

7.1.2 Hebben partijen zienswijzen ingebracht?

Partijen kunnen binnen zes weken zienswijzen bij het ontwerpadvies indienen. Indien geen zienswijzen worden ingebracht stelt de commissie het advies conform het ontwerpadvies vast en wordt dit geacht te zijn aanvaard.

7.1.3 Wordt een mondelinge toelichting verlangd?

Indien zienswijzen zijn ingebracht, kunnen deze mondeling worden toegelicht in een zitting die wordt voorgezeten door een lid van de commissie. Indien een mondelinge toelichting wordt verlangd, wordt een zitting belegd. Partijen wordt toegestaan zich te laten bijstaan door deskundigen. Van de zitting wordt een proces-verbaal opgemaakt.

7.1.4 Is (aanvullend) onderzoek gepland?

De schriftelijk dan wel ter zitting ingebrachte zienswijzen kunnen aanleiding geven tot (aanvullend) onderzoek. Dit onderzoek kan velerlei zijn (geohydrologisch, bodemkundig, waterhuishoudkundig, bouwkundig, grondonderzoek, bosbouwkundig, landbouwkundig).

7.1.5 Is aanpassing onderzoeksrapport en/of ontwerpadvies nodig?

Op grond van de ingebrachte zienswijzen en/of het (aanvullende) onderzoek, kan er aanleiding zijn om het onderzoeksrapport en/of het ontwerpadvies aan te passen. Indien dit het geval is, wordt er een advies uitgebracht dat afwijkt van het ontwerpadvies. Als de zienswijzen ongegrond worden verklaard, wordt het advies conform het ontwerpadvies vastgesteld.

